

МОЋ И ПРОКЛЕТСТВО НОВЦА

”*Пројаси америчког царства*” (*”Ла цхуше де л’емпире америцаин*”), сценарио и режија: Дени Аркан,
главне улоге: Александар Ландри, Маријер Морен, Реми Жирар

Пре тридесет и две године је започео ”Пад америчког царства”, које се седамнаест лета доцније још дубље стрмоглавило у амбис са ”Инвазијама варвара”, што је неминовно сада довело и до дефинитивне ”Пропасти америчког царства”!

Тако, барем, најављује у свом најновијем пророчанском делу чувени квебекски ”филмски Нострадамус” Дени Аркан. Па, било је већ крајње време, макар се то само десило у ”мултиплексима”, примећују злонци.

И у својој позној 76-ој години живота, Дени Аркан итекако има шта промишљено и релевантно да каже, баш као и увек. Ово је ”Повратак Отписаног”, који са новим остварењем већ конкурише за канадски филм године!

Дени Аркан је у овдашњој филмској индустрији један - и једини! Он је био први који је канадску кинематографију ставио на филмску мапу света. Док се његов исто тако славни колега и савременик Дејвид Кроненберг из Торонта у својим делима бавио односом биологије и технологије, овај монреалски аутор је истраживао људску природу и њену корумпирану социјалну димензију. Кроз његов проциљиви приказ стања свести квебекског миљеа, истовремено се огледа целокупно северно-америчко друштво, па и остале земље ”западне демократије”.

У каријери која се протеже већ шест деценија, Дени Аркан је прешао дугачак и изазован пут од идеалистичног ”бунтовника са разлогом” до високоумног циничног коментатора друштвено-политичких збивања. По академском образовању историчар, он је по филмској вокацији ”лумијеровац” који у својим остварењима често на полу-документаристички начин приказује и анализира актуелне друштва феномене.

Његови филмови су плод имажинације, али истовремено су дубоко укорениени у стварности. ”Мој ’ментор’ је Шекспир. Ја дајем огледало природи!” - каже о свом ауторском поступку Дени Аркан.

За своја дела, он је добио бројна најпрестижнија признања. На канском фестивалу, освојио је награду ФИПРЕСЦИ (”Пад америчког царства”, 1986.), специјалну награду жирија (”Исус из Монреала”,

1989.), награду за сценарио (”Инвазије варвара”, 2003.). Двоструки је добитник највиших француских филмских награда - ”Цезара” и шестоструки освајач ”Џинија” - канадских ”Оскара”. Три пута номинован за холивудског ”Оскара”, Дени Аркан је једини канадски синеаста који је досад освојио ову награду за најбољу страни дугометражни играни филм (”Инвазије варвара”).

Након престанка дугогодишње плодотворне сарадње са легендарним квебекским продуцентом Рожеом Фрапијеом, он прави филмове у ”кућној радионици” са својом супругом Дениз Робер. ”Дени & Дениз” је најславнији тандем франкофонске канадске филмске индустрије. Снимање филмова је за њих породични бизнис, у којем Дени пише и режира, а Дениз, како то и приличи еманципованој жени, руководи финансијом и продукцијом. Да се зна ко је прави газда у кући!

”Политички некоректни” Аркан у својим луцидним и минуциозним филмовима не штеди никога! Жигосући бројне мане, корумпираност и ускогрудост система, мета његових попут жаоке оштрих дела су и политичари, бирократија, синдикати, црква, здравство, гангстери, академска интелигенција, указујући на непоправљиву кварљивост људског карактера склоном похлепи, похоти и хедонизму.

Моћ и проклетство новца је идејна основа Аркановог последњег филма. Ово остварење није директни наставак његових претходника - ”Пада америчког царства” и ”Инвазија варвара”, који су били портрет интелектуалног крема друштва, монреалских универзитетских професора који су 1980-тих и 1990-тих лагодно живели ”узимајући мрвице са америчке трпезе”, како је то Дени Аркан лично иронично објаснио.

Времена се, међутим, видно мењају. Главни јунак ”Пропасти америчког царства” је такође

живота.

Да би преживео, он мора да ради као курир у сервису за достављање пошљки. Игром случаја, док је испоручивао један пакет у псеудо-бутику за женску одећу, он присуствује оружаном пљачки која се за-

вршава крваво, са два мртва тела.

Притом, он проналази две вреће са великом количином новчаница. Пред њим се намеће морална дилема: Да ли да ”одмагли” са тим силним ”прљавим” новцем или не...?

Шта би ви у таквој ситуацији учинили? - пита индиректно Аркан у филму публику и сугерише да новац дају у добротворне сврхе, онима којима је најпотребнији - бескућницима! Као истински хуманиста, он позива људе да покажу своју човечност, која се из дана у дан све више губи.

На актуелном репертоару ”мултиплекса” овај интелигентни филм делује као делфин окружен јатом ”блокбастерских” ајкула у океану холивудског ”брејнвошинга”.

”Пропасти америчког царства” је црнохуморни криминал трилер који садржи препознатљиви заједљиви, духовити

и саркастични синеастички стил Денија Аркана.

Овај филм представља делимични раскид са његовим претходним делима која су се у већој мери бавили хуманистичко-филозофским питањима. У ”Пропасти америчког царства” Аркан се вратио жанру криминалистичког филма, којег је истражио у делима ”Режан Падовани”(1973. и ”Џина”(1975.)

Првобитни радни наслов ”Пропасти америчког царства” је био ”Тријумф новца”, што довољно говори само за себе. Инспириран истинитим догађајем из 2010. године, о којем је Аркан прочитао у новинама, дубљи социолошки корени овог дела су свима препознатљиви. Новац је данас, ваљда више него икад пре, постао једино мерило за све, а морална трулеж је метастазирала и зашла у све поре друштва.

”Сиромашни човек жели да постане богат, Богаташ жели да буде краљ, а краљ није задовољан док независно свима”...

Сећате ли се овог рефрена из антологијске песме ”Пустара” (”Badlands”) непролазног ”рокера” Бруса Спрингстина, ”портпарола” америчке радничке класе?

Моћ новца данас покреће цели свет. То видимо и у међународним односима и свугде око нас. Финансијске малверзације су постале све софистицираније. Има све више начина да богати још дубље напуне своје џепове.

Они који у богати, имају не само велики новац него и политичку моћ, председници су држава и председници влада, а потом то исто постају и њихови најближи чланови фамилије. Меритократија се губи пред навалом плутократије!

лице, односно 3,5 милијарди људи!

На ”Форбсовој” листи 1.810 милијардера у свету налази се највише Американаца, чак њих 540, док је ”само” 33 Канађана. Мултинационалне компаније и богата елита ”играју према другачијим правилима” у односу на све остале, вештим избегавањем да плате порез који је неопходан да би друштво функционисало на праведнијим основама.

Зар не би било ”политички коректно” да се сви они који се толико упињу за ”политичку коректност” сада гласно залажу и за ”рањиву већину”, то јесте сиромашне и осиромашене!? Али, то изгледа није добро за бизнис!

”Моја дужност као уметника је да опишем време у којем живим. Квебек је директно погођен дугом агонијом суседног америчког гиганта. То је од фундаменталног значаја за нас. Чаки у најудаљенијим угловима наше планете, ми смо сви субјекти Америчког царства.

Та империја умире и њено распадање нас брутално дотиче. Они који све своје наде полажу у одлазак Трампа заборављају да је после Калигуле дошао Нерон и три века неподношљиве дезинтеграције.

Ми живимо комфорно у Канади под кишобраном ”Пакс Американае”, али морална трулеж Империје почиње да нас инфицира. Свеprisутност и свемоћност новца је један од симптома. Да ли ћемо наћи довољно јаке антибиотике да се боримо против ове гангрене?” - пита се Дени Аркан у својој изјави којом подробије објашњава идејне поруке ”Пропасти америчког царства”.

Кад пасивна већина немоћу, дешавају се најгоре ствари. Нешто ”дебело” није у реду са овим друштвом у којем је медијски ”додајај године” било венчање принца Харија, петог у реду за трон, са петоразредном глумицом. Велика представа богатих за забаву сиромашних.

Јаз између богатих и сиромашних се све више продубљава, а средња класа све брже нестаје. Најбогатије 62 особе на свету поседују богатство једнако половини глобалне попу-

Свет је утонуо у ”неизлечиву” декаденцију. Тога је посебно свестан Дени Аркан!